

ט. ב.

נדרהדקדקל מט' 32/ב'

מישיבת הרוקדה לחינוך והתכונה שהתקיימה ביום ד'
ט' בניסן תשי"ג - 25.3.1953 בטעה 3.50.

מנהלים:

- ט. מרסיץ - היו"ר.
- מ. אונא
- מ. ארת
- ח. בוגר
- א. ברטן
- א. בלמן
- ש. כפרית
- ד. נצר
- י. טמילנסקי
- ר. אברי
- א. רזיאל-נאור
- א. דימלט

חברים:

- א. דריטש
- ק. כהנא
- ט. רוזנברג

מזכירים:

- א. ריגר - המנהל הכללי של משרד החינוך והתכונה.
- מר גולדשמיט - סגן המנהל הכללי של משרד החינוך והתכונה.
- ה. ברט - מנהל המדור לחינוך מיוחד במשרד החינוך והתכונה.
- ד. סטנר - היועצת המשפטית במשרד החינוך והתכונה.

סדר-היום:

- א. דין-וחשבון קל בית-החינוך עוררים.
- ב. פקס בכתי-הספר ליוה גימר והרטה.
- ג. המשך הדיון התקציב החינוך והתכונה.

=====

25.3.53

דין וחשבון על בית-חינוך עוררים.

היו"ר ש. פרסיץ:

פותחת את הישיבה.

באי-כוח משרד החינוך והתרבות אינם נוכחים עמו כמאן עתה, פרט לגברת ברט. פרופסור ריגר ומר גולדשמיט יאחרו במקצת. על-כן נעמוד תחילה על דעתנו הראשון הדין בבית-חינוך עוררים. באחת הישיבות האחרונות ביקשתם אותי להפגש עם נציגי המשרדים השונים המטפלים בהעברת עוררים גם היחידים והבודדים ממוסד זה. בסבוע שעבר ביום ג' קיימנו ישיבה בה נוכחו באי-כוח משרד החינוך והתרבות, משרד הסעד, נציג המוסד, הממונה על נכסי ציבור - מר ברויער, ומשרד הנריאות.

תחילה טיפלנו בסאלת העברתם של הפסיכופאטיים. כזכור, קשה היה להעבירם מסום משרד החינוך והתרבות לא מצא דרך לעשות את הסידורים המתאימים. אולם סמחנו לסמוע את הודעתו של בא-כוח משרד הנריאות, שבענין הסידורים הדרושים בבת-ים בסביל אותם הפסיכופאטיים. באותה ישיבה נתעוררה סאלת העברתם לבית משוגעים בשעה סאלה הם אנשים הנמצאים רק על גבול הסגעון, אם יט להעבירם למוסד כזה, האם דבר זה יהיה לטובתם. בהתאם לכך החלטנו לשגר סאלחת של כל המסרדים הנוגעים בדבר כדי לעמוד על טיב המוסד. קיבלנו דין-וחשבון יוצא מן הכלל טוב, המוסד עושה רושם מצויין והסידורים שנעשו בקשר לאותם הפסיכופאטיים לגבי עבודה ומלאכה הם בהחלט מניחים את הדעת. אף ייעשו בסבילם סידורים נוספים מתאימים.

כן עמדה הסאלה אם אפשר יהיה למצוא בסבילם עבודה במידה מספקת בתל-אביב. אמרו באי-כוח המסרדים הסונים, כי אם חלילה תחסר להם עבודה, היא תמצא להם מכאן. נציגי המסרדים הסונים מבקשים לסמוך את ידינו על העברתם בתנאים אלה שהם טובים מאד. הם אינם חושבים, כי אם נטה את הדבר ונחפס סידורים אחרים, אפשר יהיה להסדיר זאת בצורה אחרת. גברת מאירוביץ מסרה לי הניחוח בנושא ודיא תגידה בסתי ידיה בהעברתם של הפסיכופאטיים לטם.

אשר להעברת 9 הבנות הנמצאות במוסד - ביקשתם אותי סאלבר עם סרה לוי וגרנוביץ במקרה סיהיה צורך בכך. עתה סודיעה סאירוביץ, כי סתים מן הבנות העוררות עוסדות להנשא לחתניהן העוררים אשר סתה היא סרה לוי. על כן בוודאי תמצא דרך להסדיר זאת סתים - לוסדות בגלגל, סתה ישיבה וצוות לעבוד עד סוף סנת הלימודים, דבר זה הוא ברור ואין צורך להתאכזר כאן; ס חבניות אמרות הביעו את נכונותן לעבוד לנתניה, אך ביקשו תחילה לעשות סיוור יחד עם החכרות מן המעברות. בצורה זו תפתר הסאלה.

הוטל על סני חברים לפנות לחבר הכנסת נמיר ביחס לסאלת המורים, אך אינני יודעת על ההתפתחות. באותו יום סהיתה צריכה לפרוץ סם הסביתה פניתי אליו והוא אמר לי, כי הם טרם גמרו את הענין. לאחר סכן הוא סאל אותי: האם פרצה סם סביתה? הסביתה אמנם לא פרצה, אך אינני יודעת כיצד סודר הענין ואם אפשר להכניס מורים פיקחים.

על סאר הענינים נסמע ספי הגברת ברט.

ה. ברט:

ענין המורים בבית-חינוך עוררים הועבר לוועד הפועל של ההסתדרות ולכן הם ביטלו את הסביתה. אולם הענין טרם נגמר ואיננו יכולים עדיין להזמין מורים פיקחים. הייתי סודה מאד אילו היה הענין נגמר עד סוף חופס טסח, כדי סאחר הפסח נוכל להתחיל לעבוד.

25.3.53

דין-וחטבון על בית-חינוך

עוררים

טכס בבתי-הספר ליום גיטו

וארסה

היו"ר ס. פרסיץ:

הוועד הפועל של ההסתדרות בחר בוועדה
בראשותו של סר בנדורי אשר עתה הוא חולה.
אבל הם הודיעו למסדר החינוך והתרבות שהם יהיו מוכנים לספל בבעיה זו
רק אם מסדר החינוך והתרבות יקבל את החלטותיהם. על כך הסיב סר החינוך
והתרבות, כי בענינים פדגוגיים אין הוא מוכן לקבל את דעתם. אבל הרוסם
של סר במיר מאחר שהסביתה לא פרצה, כאילו סם הכל בסדר. מכל מקום יש
להסדיר זאת ולפנות לסר במיר בקטר לכך.

ד. גצר:

הוועדה המרכזת אינה יכולה לספל באיזו
שהיא בעיה טרם שתדע שהגורם הנוסף יקבל
את החלטותיה. הוסבר להסתדרות המורים שלא יעשו עדיין כל צעדים בקטר
לכך.

אולם ברצוני לשאול בקטר להודעה שנתקבלה
בהסתדרות בירוסליים, כאילו יסנם במוסד התנגסויות בזכויות העובדים.
ענין זה אמנם איננו טייך להסתדרות המורים. מכל מקום ישנה שם פרסה
של התנגסויות בתנאי העבודה - כך הסבירה לי המזכירה של מועצת פועלי
ירוסליים. כידוע אין נוהגים לבני מוסד זה באופן סרירותי ואף היא אמרה
לי, כי לא היתה כל הוראה של סביתה.

היו"ר ס. פרסיץ:

אנו נבקש את הגברת ברט להתקטר מיר עם
המוסד כצ"י לדעת אם יש אמת בדבר, כי
אם יש דבר כזה עלינו לדעת זאת.

ה. ברט:

אין החלטה סופית ביחס לסני המורים
העוררים. כל זמן שהם עומדים על
דעתם טרם הוחלט דבר. לכטיטלק הפולט ושלוסת הגורמים האחרים - נוכל
לעבוד.

היו"ר ס. פרסיץ:

אנו נראה את אשר יש לעשות והמסדר מצידו
הוא יראה את אשר יש לעשות.

ב. טכס בבתי-הספר ליום גיטו וארסה:

א. ברמן:

האם ייערך טכס מיוחד בבתי-הספר ליום
גיטו וארסה. כידוע ישנה תכנית מיוחדת
גם לגבי הכנסת ורוצים לכנסה ביום כ"ז בניסן. אבל ברצוני לשאול מה
התכנית לגבי בתי-הספר. האם יש בדעת מסדר החינוך והתרבות להוציא
חוברת או ילקוט מיוחד ליום זכרון זה? מכל מקום הייתי רוצה לדעת אם
ישנה תכנית מיוחדת לציון יום זכרון זה ב"קול ישראל" ברדיו?

א. רייגר:

אינני יכול לתת תשובה קונקרטית לסאלות
אלה. אולם אני יודע, כי ענין זה עומד על
הפרק. אף פנו אלינו מטעם הקונגרס היהודי העולמי בקטר לענין זה והסאלה
נמצאת בטיפול. אשר לתכנית עצמה - אינני יודע עליה, אבל יכול להיות
סיסנה כבר תכנית כזו, אך אינני יודע עדיין עליה.

25.3.1953

מקם בבתי-הספר ליום גיטו
וארטה.
המסך הדיון בתקציב החינוך
והתרבות.

לדעתי, כוועדה אנו יכולים להביע מסאלה
סתכנית זו תהיה רצינית.

א. ברטן:

אני מוכנה לומר, כי מסרד החינוך והוד בות
יעשה כדי לציין יום זה באופן סמאיים.

היו"ר ס. פרטיץ:

סר החינוך והתרבות מכין עתה קובץ גדול לסוואה.
קובץ זה לא יוכן דווקא בטייחוד אד-הוק, אלא
יכול לשמש חומר גם לאחר יום הזכרון, זהו חומר לימודי היכול לעלות
על סולחן בית הספר בכל עת.

א. ריגר:

אני חושב, טייט להדגיש שהטקס ייערך לא רק
בבתי הספר התיכוניים, אלא בצורה סמאיים
גם בבתי הספר היסודיים והמקצועיים, כלומר שיהא זה דבר כללי בכל בתי
הספר בארץ.

א. ברטן:

נדמה לי, כי בעובדה שהעליית שאלה זו הבעת
את דעתך שאין לפקפק בכך שמסרד החינוך והתרבות
יטאא את הצורה הנאותה לעריכת יום הזכרון. לצערנו . נוכל לסמוע על כך
רק בטעת פגרת הכנסת. אני מניחה, כי חבר הכנסת ברטן ראה שאין מסיחין
את הדעת מענין זה והוא יכול לסטוך שהדבר ייעשה בצורה נאותה. אני אראה
סיכום בדבר זה כענין מיותר, מסום שברור שהם לא יסיחו את דעתם.

היו"ר ס. פרטיץ:

ג. המשך הדיון בתקציב החינוך והתרבות:

בחרתם בוועדת טסנה שהחלה להכנס לדיון בעניני
התקציב. בישיבתנו אמתול העמדנו בפנינו
כמה בעיות טמן ההכרח לטפל בהן, כדי להבטיח את הסדרן עוד לפני פגרת
הכנסת. העלנו שלוש בעיות שהזמן ברטן: 1) שאלת הגנים; 2) החינוך
התיכוני; 3) החינוך הגבוה. בדברנו על סתי השאלות האחרונות קבענו
דיספרופורציה הקיימת בענינים אלה והצבענו על פרטים טובים שנמסור אותם
בטעה שיתחיל בדיונים עליהם.

היו"ר ס. פרטיץ:

הכל היו בדעה שהבעיה הראשונה צריכה להיות -
בעיית הגנים והעברת רוע הגזירה של ביטול חוק חינוך חובה לילדי הגן.
בעיה זו צריכה להקטיק אותנו במיוחד. הרשימי לעצמי לסכם הצעה הנותנת
לנו אפשרות לשמור על חוק חינוך חובה, אט גם לא חינוס, לילדים בגיל
5, מבלי לקחת כספים אלה מקופת המדינה או לפגוע במסגרת הכללית של התקציב.
אני טפנה את השוטת לב החברים להצעה שנשלחה אטט, אט כי נפלו בה טטפר
סגיאות.

(קוראת את ההצעה).

ברצוני להסביר את הדברים. לצרכי חישוב התקציב נקטתי במספר טטן טן
הממוצע המסתלם עבור ילד והוא 4 1/2 ל"י. כן ברצוני למסור אינפורמציה
לידיעת חברי הוועדה. לדעתי, קיימים בארץ כ-200 גנים פרטיים אשר טט
גובים סכר-ליטוד לחודש בטן של 12-13 ל"י עבור ילד בגיל 5. בגנים
ציבוריים המוחזקים על-ידי אירגוני הנטיט מסלמים עבור ילד בן 4 טנים

היו"ר ס. פרסיץ:

4-6-8 ל"י לחודש. אף תים מן הילדים מסוחררים מכל תשלום וגובים רק סכר לימוד מאלה שאפשר לגבות. מספרים אלה אינם אסטרטגיים בהתחשב עם המציאות בארץ. אשר במספחות רבות עובדים גם האב וגם האם ויש צורך במקרה לשם לשלוח את הילד. אינני מדברת כבר על כל הנימוקים האחרים לטען קיום חוק חינוך חובה בגן, אינני מדברת על קליטת העליה מבחינה רוחנית ועל מיזוג העדות. אולם חשוב לפנינו את הזעזועים התקציביים הגדולים מבלי לעמוד על הזעזוע הפדאגוגי הנובע מתוך אי-ביקור הילדים בגנים, כי אז מתרבה מספר הילדים שאינם גומרים את חוק לימודיהם בבתי הספר היסודיים. ובר זה נובע בחלקו הגדול מתוך אי ביחורם של הילדים בגנים. אותם הילדים הנכנסים לכיתה א' בלתי מוכנים מבחינת ההכנה התרבותית, להרגלי בית הספר מרגישים עצמם אומללים ואינם יכולים לקלוט את התורה הניחנת להם ונטארים לסנה נוספת. ילדים אלה הופכים למדי נפס. דבר זה חוזר גם בכיתה הסניה והסליטית ולבסוף נוסד הילד מבית הספר. במקרה הטוב ביותר הוא מטמט פוטנציאל לפרנסה ועבודה. אך ילדים אלה נטברים עוד באינם בחייהם הם.

אולם אני מדברת על תכלית ויש למצוא את הדרך. אם גם האב וגם האם עובדים ונדרש מהם לשלם מכסימום 6 ל"י לוודש, אני חושבת שיש לקבוע זאת מסום שחשוב שנמנע את השואה. יכול משהו אחר לבוא ולדרוש 13 ל"י לחודש והמה מוכרחים לשלוח את הילד לגן הילדים מסום שהם עובדים. בדטה לי, כי בדרך זו היינו יכולים לקיים את הגן.

עם ביטול הזרמים נוכל גם לבטול עם התופעה המצערת של כיתה גן גנות 7-9-11 ילדים בכיתה שאנו היינו עדים להן במקומות שונים בארץ. אנו נוכל להעמיד פימנת גדולות שהיינה כממוצע גנות 28 ילדים בכל כיתה. יוצא איפוא, כי יהיו נחוצים לנו 850 כיתות גן אם יהיו לנו 30,000 ילדים. בהתייטבות החדסה ובמקומות התייטבות מרוחקים שם נהיה מוכרחים להחזיק כיתות קטנות יותר. לכן אני מוסיפה 200 כיתות. בצורה זו אני טגיעה לאלף כתות גן טוחזקות. כתת גן עם עוזרת סלטה הוצאותיה מגיעות ל-3,000 ל"י לשנה - אני מדברת על התקציב כפי שהוא עומד ב-1 למרץ. אם תהיה התייקרות בלתי פוסקת יהיה צורך להביא זאת בחשבון. אולם לפי טעה אני מדברת על 3,000 ל"י לשנה, זהו המינימום בו אפשר לקיים כיום כתת גן, אינני מדברת על ההזנה.

מכל מקום אם אנו יכולים לקיים את הגידול בחוק חינוך חובה, אם אנו יכולים למצוא את הדרכים לכך - יש לעשות את היכסימום, ובעיקר אם ניתנת לנו אפשרות לקיים את הגן מבלי להעמיס את תקציבו על תקציב המדינה. לדעתי, אנו חייבים לעשות זאת.

ד. נצרה
 אתמול ביקסתי. טאנו בתחילת היטיבה
 נסמע סמר גולדסטיט פרטים על מפעל
 ההזנה. אני מוכרחה לקבל ידיעות אלה בסביל ועדה אחרת. אני מתייחסת
 בכל הכבוד למצב הגנים, אף יש לי להעיר להצעה זו שהובאה בפנינו. אך
 אני רואה את סאלת ההזנה כדחופה.

היו"ר ס. פרסיץ:
 סר גולדסטיט ניטה להסיב מיטהו בקטר
 לכך. אולם עלינו תחילה לעמוד על סאלת
 הגנים. אף כל חברי הוועדה היו בדעה שסאלת הגנים צריכה להיות
 השאלה הראשונה בדיונים על התקציב.

אני מניחה, כי אנו לא נחליף דעות
 בקטר לאינפורמאציה שנקבל על מפעל ההזנה ונוכל לעשות זאת בטעה
 10.30

25.3.1953

המטח הדיון בתקציב החינוך
והתרבות.

ד. נצרה:

מסכימה אני לדיון על הגנים אם בסעה 10.30
נוכל לטפוע אינפורמאציה על טפעל ההזנה.

א. ריטלט:

ברצוני רק לקבל אינפורמאציה. לפי הצעת
המטסלה התקציב הטוצע לביל 5 הוא לסוף שנת
הליטורים ולא עד האחד באפריל. אני טבין, כי טחודס אפריל תטולס
מטכורת הגננות בכיתות בכיתות גן לבני 5 טנים על ידי המטסלה כמו
מטכורת הטורים באמצעות מטרח החינוך והתרבות ולא הרטויות המקומיות.
טה הדיון לגבי גבי-ילדים טוחזקים על-ידי ארגוני הנטים אשר הרטויות
המקומיות בטנה החולפת הסתתפו בטכום טטוים לכל ילד בן 5 טנים. נאטר,
כי אין טספיק גבי ילדים לילדים בני 5 טנים. לכן הסתתפו הרטויות
המקומיות בטכום טטוים בהחזקת הילדים בגבי הילדים. רטויות מקומיות
רבנות אינן יודעות טה לעטות טה-1 באפריל. יטנס תקציבים טאוסרו כבר
על-ידי הטועצה ועל-ידי טר הפנים וטם אינה טופיעה מטכורת הגננות טחודס
אפריל. זוהי טאלה טטובה טאד. למעטה, צריכות הרטויות המקומיות
לטלס מטכורת עד טוף שנת הליטורים על-ידי הסתתפות בתקציב ארגוני הנטים.
טה יהיה על מטכורת הגננות לילדים בני 5 טנים עד טוף שנת הליטורים?

טר גולדטמיט:

ההצעה לטינוי בחוק חינוך חובה טכוונת לסנת
הליטורים טאה. בהתאם לכך לא תוציא המטסלה
טהחלטתה על טטלום המטכורת ב-100%, רק לגבי הטורים בלבד. טכאן
נובעות הטטובות לטתי הטאלות האחרות הן לגבי תקציב המדינה והן לגבי
תקציב הרטויות המקומיות. בוודטים אפריל-אוגוסט 1953 יט לנהוג בטספים
כפי טהיו נוהגים עד כה, ואותה טידת הסתתפות מצד המטסלה בתקציב הרטויות
המקומיות וטידרי טטלום המטכורת יטטיכו להיות בתוקפם עד 31 באוגוסט.
טאחר טלא יצאה כל הוראה טמקור מוטטך לסנות את הטורים, לא היה כל
בטיס לסנות זאת ברטויות המקומיות. אם רטות מקומית טטוילימת בנתה את
תקציבה טתוך הנחה כזו, הרי אינוי יודע על טום טטטך טעל-פיו יכולים
היו לנהוג כך.

א. ריטלט:

האם טטעם מטרח החינוך והתרבות יצאה איזו טהיא
הוראה לחבר הטלטון המקומי טהרטויות המקומיות
צריכות להטאיר טטאטום קוו, כי היו הוראות מפורטות אחרות בחבר הטלטון
המקומי.

א. ריגור:

כל הטטט-נהמתן המנהל עט טר רוקח והוא קיבל
על עצמו להודיע על כך גם ביחס לגנים.

א. בלפון:

ברצוני לעטוד על בעיית החינוך התיכון.
יוטבת-ראס הוועדה הזכידה, כי עטדו על
סקייט דיט-פרופורציה ביחס
בעיה זו בוועדת המטנה להקצבות לחינוך העממי והחינוך הגבוה. יוצא איפוא, כי לגבי החינוך
התיכון נוצר מעין צוואר בקבוק ומצב זה מעורר דאגה עמוקה. לבעיה זו
יטנס טני אטפקטים, טאלה חינוכית לגופה טבלי להביא בחטבון את האטפקט
האחד טל טיזוג גלויות.

מטפר הלוטדיט בבתי-הטפר התיכוניים מגיע
ל-35,000. מצב זה אינו בריא ואינו עומד בטום התאטה לצרכים - הכל
טורים בכך. אני אמנס קיבלתי מטפר טל 40,000 ילדים. מטפר זה אינו
כולל אותם התלמידים הנמצאים בהטבת מטרח החקלאות, מטרח העבודה

25.3.1953

הטעם הדיון בתקציב החינוך
והתרבות.

א. כלפון:

וטסרד מסחר ותעסיה. מספר הלוואות צריך היה להיות גדול פי 3. מצב המדינה כיום איננו מרשה לדרוש להנהיג חינוך חובה חייבם לגבי החינוך התיכון. אולם במצב של קיבוץ גלויות אין המדינה יכולה להיות פטורה מהדאגה לשאלה זו. דאגה, לאו דווקא בסובן הכספי, אלא דאגה לגיוס אמצעים ממוסדות המוכנים לבוא לעזרה.

הגעת לידי כך שכדי לאזן את מספר התלמידים בהתאם להרכב האוכלוסייה יש צורך ב-65,000 תלמידים שמהם יהיו 25,000 תלמידים בני עדות המזרח, אזי יתאזן המספר. לסט כן יש צורך בסך של 5,000,000 ל"י להחזקה בלבד. אני מניח, מתוך ידיעת החומר, כי סך של 1,000,000 ל"י אפשר לגבות מסכר לימוד מן ההורים. השאלה היא כיצד ממנים את הסכומים האחרים הדרושים. במקום 330,000 ל"י סדר החינוך והתרבות הכניס בהצעת התקציב שלו ואשר קוצץ על-ידי ועדת הסרים הכלכליים, דומני, כי איננו יכולים לעבור על קיצוץ זה בסתיקה. אנו צריכים לדרוש, כי מינימום תקציב לנו המססלה מעט, כלומר, אם דרושים לנו 5,000,000 ל"י תיתן המססלה סך של 500,000 ל"י וסך של 1,000,000 ל"י נקבל מן ההורים. הסוכנות היהודית מביאה את הנוער ואיננה יכולה לרוחץ בנקיון כפיה בענין זה. דומני, כי הקליטה הכלכלית קטורה קטר אמיץ בקליטה רוחנית. המססלה קיבלה על עצמה את החינוך היסודי. הסוכנות הקציבה הסנה סך של 250,000 ל"י לאוניברסיטה וסך של 100,000 ל"י לסוכנות העברי. אמנם דרושים לנו רופאים ובעלי מקצוע אחרים. אולם הסוכנות צריכה להשתתף גם בחינוך התיכון. דומני, כי אפשר לקבל מן הסוכנות סך של 500,000 ל"י לקליטה של 25,000 נערים בבתי הספר התיכוניים, חקלאיים ומקצועיים. היא יכולה למצוא סכומים אלה בתקציב של 60,000,000 ל"י לסנה. הן העליה כמעט נפסקה ועליה להוסיף שכום מסויים לענין החינוך התיכוני. נדמה לי שאף מר ברל לוקר ממוכנע, כי אפשר לגייס את הסכומים האלה אם רק מסבידים את השאלה בצורה מתאימה. כן התנהל סא-וומתן עם הקונגרס העולמי היהודי. אף אני ביהלתי סא-וומתן עם חברת אליאנס בטעה שהייתי בפאריז בקטר לבעיה זו.

על כן אני מציע שאנו נעמוד על כך שיש צורך לפתור את שאלת סיווג העדות ולמצוא את האמצעים כדי להכניס 25,000 תלמידים מבני עדות המזרח לבתי-הספר התיכוניים, החקלאיים והמקצועיים, כי ילדים אלה במצאים בעין. הצעתי זו היא לתקופה של 3 שנים ואני מאמין שאפשר לעסות את הדבר הזה. אבל יש צורך שלענין זה יהיה "אבא".

שמעתי שיסנה החלטה להקים טועצה לחינוך התיכון - אם תקום טועצה כזאת עליה לטפל בלבד בשאלה הפדאגוגית גם בשאלת הפיסון ולמצוא את המקורות הכספיים, אם ענין זה יקבל את הטיפול הדרוש אני מאמין שהכספים ימצאו, והענין יתחיל לזוז בקנה-מידה המתאים למצב של קיבוץ גלויות. הוויים עלולים לפתור את השאלה בצורה רעה. ידוע לי כמה רעל וארס מכניס ענין זה בכל היישוב. אני מאלה התומכים בגן הילדים ופחייב אותו. אולם הילדים שהגיעו לגיל חינוך חייבם ואינם נקלטים מהוויים חומר הורס במקום להיות חומר בונה. ישנה דעה, כי ילדים אלה ברובם הגדול הם פטולת. אולם שמעתי ממנהלי בתי הספר התיכוניים, כי אלה הם ילדים כשרוניים. על כן יש צורך שאנו נעמוד על כך ונמצא את המקורות הכספיים, לפחות סך של 500,000 ל"י למטרה זו.

בוטף לכך יש ליצור קרן מסיפנדיות, פרט לזו על סם מוזיבזון, אלא הקרן שיכולה לאסוף מאות אלפי לירות. המרכז החקלאי יכול לתת סך של 100,000 ל"י לחינוך החקלאי ורועד הפועל של ההסתדרות בותן סך של 5,000 ל"י והסנה הוא הגדיל עד לסך של 10,000 ל"י. מכל מקום

א. כלפון:

יש צורך לגייס את הכספים, כי אין המטטלה צריכה לעסות את הכל בכוחה היא. ישנם מקורות אשר מהם אפשר לגייס את האמצעים הדרושים. ישנם הורים שאינם מוכנים לוותר וסולחים את ילדיהם לעבוד בגיל 14. על-כן רצוי היה שתהיה מחלקה מיוחדת במסדר החינוך והתרבות שתטפל בכך. אמנם מקצבים פה ושם, אבל צריך ליצור גוף סידאג לשאלה זו. אם ימצא גוף כזה תפטר שאלה זו בהצלחה גדולה יותר מאשר אנו יכולים לתאר.

א. ברמן:

אין ברצוני היום לנתח באופן יסודי את התקציב ואעשה זאת לכסנכנס לפרטים. אבל ישנם בהצעת התקציב סיבויים מספר כה הרטוביים שאין בטוב פנים ואופן להטלים עמם. ברצוני לעמוד בראש וראשונה על ביטול חוק חינוך חובה חיים לילדים בגיל 5. אני אומר בגלוי, כי קשה לי לדבר על כך בטקסט ויש לצעוק בגד הדבר הזה. קשה לי להבין כיצד יכול מסדר החינוך והתרבות להציע דבר כזה. לדעתי, הוועדה לחינוך ותרבות אינה יכולה בטוב פנים ואופן להסכים עם פגיעה חסורה זו בחוק חינוך חובה חיים. אינני יכול לקבל את הצעתה של חברת הכנסת פרסיץ, כי בעניינים אלה אינני מסכים לסוג פטרות על חשבון ההורים והטובי העם. ברור, כי הסיבוי הזה עלול לגרום בזק חסור לאלפי ילדים וסבל רב להורים שאינם יכולים לשלם סכר ליסוד גבוה הנגבה בגנים פרטיים. אסור לדבר על גני ילדים להטובי העם באורה כזו. בציבור הרחב יודעים כבר על ההתקפה הזו וההתטרדות היולכת וגוברת בקרב ההורים.

בכנס האחרון של העובדים הסוציאליים באה כבר לידי ביטוי התטרדות זו. לדעתי בענין זה אסור לתת אפשרות זו. צריכה להיות חזית מאוחדת של כל וסיעות בכנסת וגם להעלות זאת במליאת הכנסת. אנו מדגישים זאת ללא הפרזה, כי מי מאתנו יסכים לחיסול הרטובי וקטלני זה. תהיה בכך טעם בגידה טטס באינטרסים של הילדים וההורים.

נוסף לכך אינני יכול להטלים עם הקטנת סעיף "הטלה לעם" המטפל בפעולות תרבות ואטנות, כלומר עם צמצום פעולות התרבות בקרב העולים, עם העלמותם של סעיפי האולפנים לטורים, מפעלי הדרכה לטורי החינוך הבופני - סיבויים אלה מוכרחים להזק באופן ניכר להכנה מקצועית של חבר הטורים.

אינני יכול להסכים עם צמצום של הסעיף "הנחלת הלסון", עם הקטנת סעיף "תרבות הגוף". לא אחת הדגטתי ואני חוזר ואומר, כי איננו יכולים לעשות קיצוצים וקיצוצים על חשבון החינוך והתרבות. לדעתנו צריכה הוועדה לחינוך ותרבות להתנגד בכל תוקף לכל הקטנה שהיא גם כיום, כי אין הוא טטפיק. הכל יודעים, כי תקציבו של מסדר החינוך והתרבות צומצם באופן ניכר בהטוואה עם החתיקות הדיפיונית. אין להטלים עם מצב כזה: מצד אחד - הגדלת תקציב המטטרה ומן הצד האחר - הקטנת תקציב החינוך והתרבות.

לבסוף, בהצעת התקציב אין כל פתרון לשאלת בית-הספר התיכוני שהפך לבית-ספר לבני עסירים. בטטגרת התקציב אין כל דאגה לאינטרסים של הסטודנטים. אני מתנגד שבזמן הנוכחי, בזמן של מצוקה כלכלית לאי-תסלום מסכורת הטורים ולהבדלת טעות העבודה לטורים. מכל טקום מצבנו הולך ורע.

25.3.1953

המסך הדיון בתקציב החינוך והתרבות.

ד. נציג:

כולנו היינו רוצים להגדיל את תקציב החינוך והתרבות, אבל איננו יכולים להתכחס למציאות. עם כל הרצון הטוב להגדיל את התקציב כדי לבצע דברים רבים ויפים לאחר בירור ראשון הכל חושבים שיהיה זה מסגה חסוד לבסל את חוק חינוך חובה לילדים בני 5 שנים מטעמים שונים. עלינו לחפש דרכים כיצד להחזיק את גן-הילדים. אולם עלינו לראות מנין לקחת את האמצעים. ההצעה שאותה הביאה יושבת-ראש הוועדה מונחת כיטוד כיצד לרכז את האמצעים על-טנת לקיים את מסגרת חינוך חובה של 9 שנות לימוד.

נוסף לכך הנהגת אגרות חינוך - דבר זה טעון איטור תחוקתי, כי אגרות החינוך הנהוגות עד עתה הן למעשה רק בחציון ליגאליות, אם כי בחוק ישנו סעיף הסתיר לקבל סכומי כסף עבור סירותים, יוצא איפוא, כי האגרות לא לגמרי בלתי חוקיות.

אשר להצעת יושבת-ראש הוועדה - נדמה לי, כי ישנם כמה מספרים הטעונים בדיקה. אם אנו רוצים להנהיג אגרות חינוך גם לגיל בית-הספר, הרי הדבר עלול לפגוע בחינוך חובה חיים לילדי בתי-הספר. אם אנו נקבע אגרה בגבולות של 18 ל"י - איננו פוגעים בחוק חינוך חובה חיים. בענין זה הייתי מזהירה ומציעה, אגרות החינוך לגיל 5 שנים, רק הן טעונות איטור תחוקתי. הצעת יושבת-ראש הוועדה האומרת לקבוע אגרות אלה לגבי כל הגילים עלולה לפגוע בחוק חינוך חובה חיים. לכן אני מציעה, כי איטור האגרות יהיה רק לגיל 5 שנים.

אינני נכנסת לפירוט הדברים אם יהיו לנו 30,000 ילדים או 34,000. אני טקבלת, כי אנו זקוקים ל-1000 כיתות וכל כיתה עולה בסך של 3000 ל"י לשנה. אולם מנין לקחת את הסכומים הדרושים לכך? הסכום המופיע בתקציב הוא רק לחצי שנה. (היוזר ש. פרסיץ: הסכום הוא עד סוף שנת תשי"ג בסך של 250,000 ל"י למחצית השנה הבאה). כלומר סך של 875,000 ל"י לשנת תשי"ד, זוהי הצעת התוספת של הממשלה. כאן באה אגרת החינוך שאותה יש לחלק בין 60% של ההורים, כי 40% מהם יהיו מסוחרים לגמרי, אף הממשלה תוסיף סכום מסויים להבטחת התקציב. אולם בניגוד לדעתו של חבר הכנסת ברמן אינני חושבת שאיננו יכולים לפנות לטורים ולגבנות כדי לתת יד וזל לבטל את ההיסגים שהוטגו בשטח זה. אטנם איננו יכולים להציע תוספת של שעות עבודה לגבנות, כי סידורי הגן הם כאלה ששעות נוספות אלה לא יתנו דבר. אולם יש לחפש יחד עם המפקחת אפטרות שונות במבנה הגן, על-ידי חקטנה העזרה הפדגוגית או הגדלת הכיתה, כדי שגם הגבנת תביא את תרומתה להחזקת הגן. זוהי בעיה ציבורית-טוסרית אף גם תקציבית, הרי אפסוד בטני דרכים אלה לחטון בערך סך של 250,000 ל"י.

ברצוני לסכם, כי אנו רואים דאגה רבה לקיום הגן, כי יש לקבל תוספת תקציב של הממשלה, ידוע לי, כי מסוד האוצר אינו פונה רק לדאגה זו אלא גם לצרכים להבא. כן יש להנהיג אגרה מודרגת רק בקרב הורי ילדים בעלי יכולת. הגבנות מעבודנה בכיתות גן לילדים בני 5 שנים בגנים של הרטויות המקומיות, כי אינני רואה אפטרות של קביעת אגרות חינוך על-ידי הרטויות המקומיות מסום שלאחר מכן תהיינה הגבנות בטטאטוס של הטורים ותחטבנה כעובדות מדינה.

על-כן על ועדה מצומצמת או מסוד החינוך והתרבות עצמו יעברו על הצעתה של חברת הכנסת פרסיץ ויבדקו אותה.

אשר לעצתו של חבר הכנסת כלפון ביחס לכל המספרים, הרי נדמה לי, כי אין להפריז מסום סמתוך 100% ילדים בגיל 17 - 14 שנה 60% לוטדים בצורות שונות, 30,000 ילדים מאורגנים בהתדרות הנוער העובד.

א. רזיאל-באור:

אין בדעתי לעמוד עתה על ערך הגן המכשיר
חינוכי טכל הבחינות, הן מהבחינה
הפדגוגית, חברתית, היגיינית ואפילו פסיכו-היגיינית - כל הסגולות
האלה של הגן הן בבחינת מוטכל ראשון בשאלות קיום החינוך. מטוט כך
הוא צריך לעמוד מחוץ לכל זעזוע. לכן דוחה אני את הצעת מסדר החינוך
והתרבות לבטל את חוק חינוך חובה לגבי גילאי 5 כטט שלא נוכל להסכים
סעקב מטבר כטפי וטור תהיינה רק 7 כיתות בבית-הספר היסודי בטקום 8.
אי-אפשר לפתור בעיות תקציביות על חשבון אבן פינה חשובה בחינוך. על-
כן עלינו למצוא את הסכומים להחזקת הגן בתוך התקציב עצמו בדרכים שונות.
אטנס אין בידי היכולת לערוך עתה תכנית מחושבת ומדוקדקת.

אולם אני חוזרת ואומרת, כי אפשר למצוא
את הסכומים האלה בתוך התקציב עצמו על-ידי העברות מסעיף לסעיף או
על-ידי צמצום של סעיפים מסוייטים ובלבד לקיים את גן-הילדים.

אשר לאגרות החינוך - אגרה זו

במידה טרובה מסכנת את המוטג של חינוך הינים. ייתכן ואנו נחפזנו כאטר
קבענו מוטג זה, ייתכן ואטור היה לעשות זאת תיכף וטיד. אבל להבטיח
מטחו ולא לקיים - זהו דבר גרוע עוד יותר. ייתכן מאד טדווקא המוטג
חינים הוא המאפשר את חובת הליטנה. אלטלא העובדה שהחינוך הוא חינים לא
היתה יכולה להיות מוטגת אפילו להלכה חובת הליטנה. אט החינוך לא
יהיה חינים, אזי היחס בין הילדים המבקרים בבית-הספר לבין האחרים
יהיה עוד יותר רע. אשר להגדיל את האגרות, כי כך מטיליט עומס
על ההורים. אטנס יטנה טכנה טטוייטת טתוכל לטלם טכומים אלה. אולם
עליכם להביא בחשבון שהטצב הכלכלי נותן את אותותיו דרבים שהיו לפני כן
בטצב כלכלי טרכ פחות או יותר בטצאיט עתה בין הטיטיעיים ואלה אינים
רק פועלים אלא גם פקידיים וטוחרים. לכן אינוני רואה כיצד אפשר יהיה
להגדיל את האגרות או להטייל אגרות בטטפות.

ט. ארנא:

אף לדעתי יט למצוא את הדרכים כדי לא
לבטל את חוק חינוך חובה חינים לגבי
הגן. אולם אני מוטב שהכיוון צריך להיות זה שאותו הציעה חברת הכנסת
פרטיץ. אינוני רוצה להכנס עתה לפרטים ואני מוטב שהדרך בה היא הלכה
- נכונה. נראה לי, טכאטר קיבלנו את חוק חינוך חובה חינים הדברים לא
היו מחושבים עד הסוף. עתה מטוכן יותר לסגת באורה זו טן המסגרת
טנקבעה בזמנו. מוטב לחטוא בגד - חינים מאטר לחטוא בגד - חובה.

אטר לחינוך הטיכון - יט לתכנן תכנית
להתפתח ת החינוך הטיכון למטפר טנים, תכנית הטותאטת לאפשרויות ולפי
זה לטפח את הדברים. טקבל אני את הצעתו של חבר הכנסת כלפון. נדטה לי,
כי עדיין לא קיים מוסד טיטפל בטאלה זו. אולם אילו היינו טקבלים את
הצעתו היה זה טקל בהרבה את התביעה בקטר לתוטפת טכומים והרחבת בית-
הספר הטיכון. אזי אפשר יהיה גם להכין את הטקורות לאטצעיים הדרוטים.

אטר למחלקה לתרבות תורנית - כאן חל
צמצום רב מאד, התקן ירד ט-8 איט ל-3. קשה לי לתאר עבודה טדירה
בתקן של 3 אנשים. כן הוטטטו כאן סעיפים חשובים שהופיעו בהצעת התקציב
של מסדר החינוך והתרבות כמו: טיעורים תורניים וטועדונויים. אולם אט
אנו רוצים שהפעולה תעשה באורה יעילה, שלטה ומטודרת - יט להגדיל
את התקן.

ס. ארם:

נדמה לי, כ יטנם שני תקציבים חיוניים ביותר בסדינה והם חינוך ובריאות. אנו נלחטים עתה לגבי-הילדים הנמצאים בסכנה, כלום החינוך היטודי כולו הוא בסדר, כלום אפשר לדבר פעם על תקציב של ביצוע חוק חינוך חובה, כלום הסתלמות הטורים, החינוך התיכוני, החקלאי והטקצועי אינם בסכנה? לדעת תקציב החינוך והתרבות צריך היה לעמוד לפחות על סך של 35,000,000 ל"י, כי זה אחד מהתקציבים שהיה מסנה את נוף המדינה והיה טפיע הספעה טכרע על העבריינות. במקום להסיע סך של 14,000,000 ל"י בתקציב המטרה הייתי ברצון רב מגדיל את תקציב החינוך והתרבות בסך של 3,000,000 ל"י והיה זה אקט הוטאני מאד. אנו כולנו מתלבטים כיצד להגדיל את תקציב החינוך והתרבות. אולם אפשר לטצוא את הסכומים לאו דווקא במסגרת תקציב החינוך והתרבות אלא במסגרת התקציב הכללי בין יתר התקציבים. נדמה לי, כי הנני נאטן על מסדו המסחון ובמקום להעמיד את תקציבו על סך של 42,000,000 ל"י אפשר היה לקצץ את תקציבו בסך של 2,000,000 ל"י ולהעבירם למסדו החינוך והתרבות - דבר זה היה מוסיף גם לנח"ל.

לדעתי, הוועדה לחינוך ותרבות נוכח ביטול חוק חינוך חובה לגילאי 5 צריכה להסער. לדעתי, מסדו החינוך והתרבות אינו יכול להסתדר ללא תוספת של 5,000,000 ל"י לפחות, כי יש להבטיח את החינוך התיכוני - בעיה זו היא רצינית ויש צורך בהסקעה חד פעמית גדולה. כן יש להגדיל את התקציב לחינוך החקלאי והמקצועי.

אני מציע, כי הוועדה לחינוך ותרבות תסכם על דעת כל חברי הוועדה שאין מבטלים את חוק חינוך חובה לגבי גילאי 5. הוועדה לחינוך ותרבות טבורה שאין המסדו הרל לאסתדר במסגרת התקציב הזה ופונה לוועדת הכספים להוסיף לתקציב החינוך והתרבות סך של 5,000,000 ל"י.

מר גרלדשמיט:

ההחלטה בדבר איחוד מפעל ההזנה נתקבלה מועל זה היתה קיים ב-4 יחידות: 17.2.53. המדור להזנה במסדו החינוך והתרבות מפעל החלב הנמצא בידי מסדו החינוך והתרבות והמכון להדרכה וזדנחית במסדו מסחר ותעשייה. ועדה מסוימת טיפלה במכרון הדבר והוטל עליה למצוא דרך לקיצוץ מספר העובדים בשליש עקב איחוד כל העוסקים בכך. הוועדה סיכמה אח. כל הידיעות בקטר לעובדים המשרדיים, המפקחות הסוציאליות והתזונתיות המפקחות במדור לתזונה. מכל מקום המטרה היא שכל מפעל ההזנה יהיה מרוכז ביד אחת ומאחר מרכז תצאנה הוראות לכל השירות שיינתן בכל מקום במטבחים לא לימודים ולימודים. אנו חושבים, כי אפשר יהיה לעשות קימוצים ניכרים ב-4 יחידות מפורדות אלה. ברועדה זו הסתמפו שני נציגי מסדו הסעד וכל נציגי מסדו החינוך והתרבות. גברת בבלי שהיא נציגת המכון תנהל את המחלקה המאוחדת וכבר הרגש דין-וחשבון ראשון גם לוועדה לבון רגת לבו.

אני מניח, כי מעבירין את חברי הוועדה לדעת מה יהיה המצב לאחר חג המסח לכשיטבורו הילדים לבית-הספר. בימים אלה יצאו שני חוזרים האחד ממסדו הסעד ומהחלקה להזנה הילד אשר העבור מה-1 באפריל למסדו החינוך והתרבות והאחר - מהמנהל הכללי של מסדו החינוך והתרבות בקטר לאיחוד כל מפעל התזונה. בחוזר זה אנו מבקשים טכודט אפריל חמטך כל הפעולה בהתאם למטכונת הקודמת משרם שאיננו יכולים להסתלט על כל הפעולה משרם שהיינו צריכים לשנרר מה רשם. מכל מקום אנו מעונינים בהמטך הפעולה כמי שהיא קיימת עתה כל זמן שאין לנו הצעה טובה מזו. יוצא איפוא, כי מפעל התזונה שיהיה קיים מיד לאחר חג המסח יהיה דומה ב-99% לזה שהיה קיים בחודטי טכרואר-מרץ. אנו כמרבן נמטיך כל הזמן לעסוק במכרון ונטקול את בכלל יש לקיים את אשר היה קיים עד כה

25.3.1953

המטכ הדירון בתקציב החינוך והתרבות.

מר גרלד שמיט:

במשרד החינוך והתרבות כלומר את להח כרס חלב בנפרד או לתת ארוחה אחת שתכיל את הכל או את לקבל את הצעת חברת ההנחה מרטיץ. אבל טרם יצאו כל הוראות לפיטוריים. נכון הדבר שתוך כדי בדיקת המחלקה להזנת הילד היה נראה לנו שקיים שם מנגנון מטולט, זה הפרטס בהזנת הילד במעבדות אשר יש לו עובדות סוציאליות שיש להן כתיבות כפולה האחת - למחלקה הפרעלת מטעם המחלקה למיטורל בעולה במשרד הטעד והאחרת - למפקחות הסוציאליות של המחלקה להזנת הילד המעסיקה מפקחות על החזונה. המפקחות יכולה להשיג את הידיעות הטונות במישרין ואין צורך להעסיק אנשים ולהעמידם בין העובדות הסוציאליות לבין המבטלת. חלק מן המפקחות הסוציאליות אין להן ערך בהכנת התכנים אלא הן מוציאות ידיעות מידי העובדות הסוציאליות. נראה כי אמטר להרבן חלק מעבודתן בארחה הסכרנית יותר. מנהלת מחלקה זו והשקפותיה על השילוב מנוגדות בהחלט להרחבת המטבחיה הלימודית אשר יש להכניסה גם למעבדות - דבר שהיה עוד כה בלתי אפשרי מפני ההנגדות זו.

ש. כפרית:

נדמה לי כי הורעדה לחינוך והתרבות צריכה לקבל החלטה לגבי המטכ קיום גן-ילדים.

אניני יודעת באיזה דרך אמטר לעשות זאת מבחינה תקוקתית אולי יטלהכיה תוטפת לחוק הקיים. איננו יכולים אמנם לתכנן חינוך חובה חיים מטוב שאין לנו תקציב להך במצבנו אנו. כוודאי שאין גם לדבר על לה תקציב החינוך במסגרת התקציב בכלל. אינני חושבת שאנו נוכל למצוא במסגרת התקציב סך העולה על 1,000,000 ל"י - זהו הסכום שהוגש למשרד האוצר על-ידי משרד החינוך והתרבות לשנת 1953/54 אשר רוצה לטמור למחות על המסגרת הקיימת. להך דרושים בערך 1,500,000 ל"י. לכן יש להעזר בענין זה בבקלי היכולת. אולם אני עדיין שואלת את אנו צריכים להכניס בחשבון סך של 3,000,000 ל"י או לקשות את החישוב בהתאם לזה שהוגש על-ידי משרד החינוך והתרבות המייץ סך של 370,000 ל"י לגני ילדים מוחזקים למי 65 נקודות. לגני-הילדים ברטויות המקדויות בהתאם להצעת משרד החינוך והתרבות נדרש סך של 1,052,000 ל"י ועוד 100,000 ל"י לילדים בגיל 4 שנים. לדעתי אין לשנות את הסכמה שניחנה לנו על-ידי משרד החינוך והתרבות מטוב שנראה שיהיה קל יותר לעבוד במסגרת זו.

למעשה היתה כבר קיימת לפני-כן אגרה החינוך לגני חינוך חובה. על-כן אין בכך חידוש עקרוני כי זוהי המציאות ובדרך זו צריך ללכת. אני גם חושבת שהחישוב שלנו ל-3,000,000 ל"י. (היו"ר ש. פרטיץ: פה ישנה רק השתחמרת במסבירות הגננות, שם ההוצאות אינן מרטיערה דבהתקציב. הנה הן מופיעות בתקציבן של הקיודיות. אולם כאשר אני מדברת על סך של 3,000,000 ל"י כאן כלול תקציב הממשלה והרשויות המקומיות גם יחד). נדמה לי כי אל לנו לזעזע את תקציבן של הרשויות המקומיות. הן הוציאו את גני-הילדים מתקציבן ללא אישור חוקי ואת מתעוררת שאלה התסלרה. הרי אין לזה יסוד חוקי ויש להסדיר זאת את שר המנים. אל לנו לשנות את מעמדה של הגננת הנכנסת בתקציב הרשויות המקומיות.

אשר לאותו הסכום הנרמינחלי הדרוש לנו - נחפש היכו לקחתו כדי לא להטיל אגרות כה גבוהות. אינני אומרת שנוכל להסדר לזה אגרות. אבל הסרלם הנה גבוה מאד. סך של 250,000 ל"י יספיקו בשביל מדרוים מוחזקים, ובעיקר אם נחשב במציאות הריחלית כמו שהיא נראה לי שלא יהיה צדוד לייטיל איורה כה גבוהות. אולם את היסוד מקבלת אני.

אשר לסך של 3000 ל"י שזוהי ההוצאה השנתית להחזקת היתח גן. הרי נדמה לי כי גם אם משכורת הגננת והיה 164 ל"י זה עובד את הסך של 3000 ל"י מטוב שיטנת גנים כהה שכר הלימוד הוא מינימאלי. אולם כשה שאנו טרניה לאיכור המורים אמטר לפנות לאיכור הגננות לעשות מאמץ גדול יותר, להפחית את העזרה הטכני וממילא מיטורל מעמסה גדולה יותר על הגננת. מכל מקום המעה זו דרישה ליבון.

25.3.1953

המסך הדיון בתקציב החינוך
והתרבות.

ט. כפריית:

אשר לתרומת 11% הילדים הירושאים את מסגרת
גן הילדים - נדמה לי כי הדבר הוא מוגזם. עלינו להיות יותר ריאליים,
יש להביא בחשבון את מספר הגנים בהתייכרות הקרובה שבה אחרון החזקה
הגן הוא קטן מאד ואין צורך להחיל צורה חינוך מטרה שבה קיימת מס חינוך.

על-כן לדעתי יש לקטור החילה על ביחול
הגזרה לגבי גילאי 5 ולהחיל על בקלי היכולת הגרה, אבל יש חחילה לכדוק
את גודל הגרה. אשר להגדלת הגרה לבתי-הספר - על כך יש עוד לחשוב,
כי עדיין אינני מוכנה להטילה מטרה שהיה עלולה שוב ליחול על שבמם של
אלה שאינם יכולים לשאת בה. מהל מקום גם שאלה זו דורשה ליבון.

א. ריגר:

בכל תקציב יש הבדל בין היכולת והאורך.
אשר לאורך - הרי צדק חבר הכנסת ארם

שאמר כי תקציב החינוך והתרבות צריך להיות גדול יותר. אין ארץ בעולם
אשר בה יכול תקציב החינוך להטפיע השפעה גדולה כשלב זה כמו בישראל. שמעתי
מאחד הסוציאליסטים בימינו המטיל ספק בכך שדפוסי חיים - הרוי - הם
המשפיעים. אבל בישראל המצב הוא אחר. כאן חוספת מסויימת יכולה להטפיע;
אינני יודע עוד כמה זמן ימשך הדבר, אם זה ענין של דור או לא. על כל
ניח בשנית הקרובות ברודאי והיה לכך השפעה גדולה. ברור כי לפי שעה יש
להסיק מסקנות ביחס לתקציב החינוך והתרבות. לפי חשבוני - לדאבוני -
אין לנו חשבונות מסודרים - אולם מוציאים במדינת ישראל 35,000,000 ל"י
לחינוך ותרבות ואולי תקציב זה מגיע אפילו ל-40,000,000 ל"י, את נכיא
בחשבון לא רק אותם 22,000,000 ל"י המוצאים על-ידי משרד החינוך והתרבות
אלא הסכומים המוצאים על חינוך במשרד החקלאות, משרד הקבוצה, משרד הסעד,
משרד התחבורה, משרד הדרור והבטחון. נוסף לכך יש להביא בחשבון את אשר
מוציאות הוטויות המקומיות אשר גם להבא תשלמנה 100% של המטכרות ולא רק
דמי החזקה, הרי הוטויות המקומיות מוציאות מיליוני לירות. בן יש להביא
בחשבון את הסכומים המוצאים לחינוך על-ידי הסוכנות היהודית, על-ידי
מחלקתה - עליות הנוער, וכן מוסדות איברויי אחרים ההומכים במוסדות החינוך
הגבוה. ישנת מוסדות פרטיים, ובקיקר בתי-ספר תיכוניים והן גני ילדים
שהם למחצה איברויים. בן מוצאים סכומים להחזקה בתי-ספר מקצועיים. הרי
למעשה, לפי חשבוני מצטרף הסכום ל-35,000,000 ל"י בסך-הכל - זרמי
הבניה מצד האורך.

אשר לצד היכולת - אין ספק שאנו מצוים
לעשות קימוצים מכסימאליים. קשה להשוות אותנו עם איזו שהיא אומה
תרבותית הנמצאת במצב כה חמור אשר בכל הוצאה שאנו יכולים לקמץ בה - אנו
נחבקים לעשות זאת.

אשר לגבי-הילדים - ההכרעה נמלה לא
אנו האענו דבר זה, אין זה נכון. כבר מעת אחרתי שמשרד החינוך והתרבות
לא הציע יחול חוק לימור חרבה לגילאי 5. הדבר הוטל עלינו. זו היחה
הצעת משרד האוצר אשר נתקבלה על-ידי הממשלה. אנו נאיגי משרד החינוך
והתרבות - זאת אומרת הממשלה - אם מותר לי לומר, התנגד סר החינוך
והתרבות להך בישיבת הממשלה. אותה בכנסת מהריות גוף ריבוני והחלטה
הממשלה אינה קושרת אחת. אולם אוחנו היה קושרת ואנו כמובנים להחלטה
זו כל עוד לא נתקבלה החלטה אחרת מצד הממשלה או מצד הכנסת.

אשר להצעתה של חברת הכנסת מרטיץ - יש בה,
לדעתי, אי-אילור נקודתה חלטה. בהוצאות, יש להתבסס על 34,000 ילד. כל
הסטאטיסטיקה שיטנה כידינו היא מהלשכה המרכזית לסטאטיסטיקה שבמשרד
ראש הממשלה מלפני שנה בערך. מאז גדל מספר הילדים ולא הרמחה גכנסר
לארץ יותר אנשים מאשר עזובה, ואלה שיצאו את הארץ יש להם פחות ילדים
מאשר לאלה שנכנסו. מקרי מוות בגיל זה אינם מרובים. על-כן לא קטן
מספר הילדים ב-13%.

25.3.1953

המסך הריון בתקופת החינוך והרבות.

א. ריגור:

אשר להטלת אגרה על תלמידי כתי-הספר היסודיים - מכאן שגם כתי-הספר היסודיים לא יהיה חוק לימוד חובה חייב. נדמה לי כי האגרה הוטלה עבור שירותים - דבר זה נהוג במספר ארצות. אבל הלימוד הוא חייב. עם הטלת אגרה על תלמידי כתי-הספר היסודיים יש בכך מטרה התחלה לביטול חוק לימוד חובה חייב בגבי גילאי 6-13. בארצות מערב אירופה נמשך ביטולו של חוק לימוד חובה חייב 100 שנה, ביטול לימוד חייב היה ראשית היסוד לימוד חובה וגרם להסכרות רבות מאד. מטרה כן הייתי מהסס להקלות זאת.

אשר לדרכי הברית הכנסת בפדית - ברמני לדעת את הבינתי אוחה נכרן. התמיכה של 250,000 ל"י הוא הסכום הכללי וזוהי התמיכה המכרונת ל-7 החדשים בשנת הלימודים חסי"ד. בתקציב לשנת הלימודים חסי"ג יש לנו סך של 186,000 ל"י. אם החלטה הממשלה תמוטט ואנו נקבל סך זה של 250,000 ל"י לגבי-הילדים במקורות יהיה עלינו לערוך את כל האמצעים כדי להניק את הרשויות המקומיות שתקבלנה על עצמן את שימוני הקולים ודלת הקטן בערים המהירות באופן יחסי לכמות 50% של האוכלוסיה. סבוכים אלה יקבילו לסכומים שניהנו השנה. בשנת חסי"ג יש לנו סך של 186,000 ל"י לתקומה של 6 חדשים וסך של 450,000 ל"י לרשויות המקומיות. אבל סך זה נאחד להפיל גם להבא על הרשויות המקומיות ביורה זו או אחרת. אינני יכול להגיד באיזה דרך נלך מטרה עלינו עדיין לחכות ולראות מה תהיה ההחלטה. לאחר מכן אריך יהיה לכוון בדבריה עם הרשויות המקומיות. אולם יד אשר הכנסת לא תמריץ בקנין זה איננו יכולים לכוון בדבריה עם הרשויות המקומיות בנידון זה.

בכל זאת דומני כי אין לדרוך רק בנעלם אחד כפי שקשה זאת חבר הכנסת ברמן לגבי החינוך כגן-הילדים במקורות בשילוני-קולית בדלת-הקטן - מחד אחד רבי-שוב הרוחיק - מן הצד האחר. דיברתי עם אדם שחזר שלטרה שרואציה וטיפוחי לו שקומדים לקצץ חסלנו את חוק לימוד חובה חייב לגילאי 5. הוא אמר, מי שם רק 5% מגבי הילדים הם על חשבון המדינה המהירים מקרים טריטוריאליה מורה שהם חושבים כי טוב יותר שילד בן 5 שניה יתחנך במשפחה. אולם ברודאי שאין להטות ילדים אלה לאותם הנמאנים בשילוני קולית ובמקורות. כלומר לפחות כיתם ל-50% מן האוכלוסיה אין להטות. אבל ביטול לימוד הרוחיק אין הדבר בה נכרן. לבן לא הייתי דן על-פי נקלת אחד בקניניה אלה. בן עלינו לקמץ בכל מקום שהוא אפשרי.

אשר להורפתו שקוח למורים - לדעתי דרישתנו אינה מרגזמת. כאן אני שוב מסתמך על אוחה מדה מטרויאריה. שם מורה עובד 30 שקוח בשבוע בבית-הספר היסודי. כל קחה היא בת 50 דקה. אצלנו מחצית השקות בנות 50 דקה ומחציתן - 45 דקה. שאלתי מדרוך בנורבגיה מורה עובד 35 שקוח בשבוע. על כך הוא הטיב: הן בנורבגיה הם ג המלבלי קטה. בשקח שאנו רוצים להפיל על המורים 1500 דקות בשבוע ולחלק את השקות שהיינה בנות 45 דקות כל אחת ובאופן כזה להוסיף למורים 3 שקוח - שאלה זו עורונה קומדת על הפרק ואפשר יהיה להתזיר את גזירת השקות שהיינה רק להלכה מטום שקוב הקובי זכיש בית-ספר המלמד לפני-האחרים ויהי בית-ספר המלמד אחר-הנהגיה ועוד תקנות רעור החרות ירד מספר הדקות עד ל-40 לכל שעה.

המטמריה של חבר הכנסת כלטרן טקוניים בדיקה יסודית. אבל בקיצורו של דבר אין ספק שהוט אודק - סקמוד מפוריה בישוב דורש רהביליטאציה יסודית ולא באמצעים שיגרוחיות. סקמוד זה יכול להיות עומס גדול כף להיות גורם מבריץ בעתידו של הישוב. מהל מקום בעיה זו דורשת מנהי רואין ממנה מכלט, כי הכיוון הוא נכרן. אולם המטמריים טקוניים בדיקה. כלומר עלינו למצוא מוצא בזמן המתאים. אחר-כך לא יהיה לנו מכלט משאלה זו שהיא ראשית ביותר לא רק מבחיבה זו, אלא מבחינת הכנייה הלימודית לקולים והצורה זו רמייה השימושים.

25.3.1953

המטן הריון בתקציב החינוך
והתרבות.

א. ריגר:

הרבעה כגון הדעה, כי אנו פוענר ביסודות, ושכחתי לה יש לדאוג למצרכים הראשוניים מרוב האליה לחינוך הגבוה. הינני יורל לקבל דעה זו בתורה כה דרמטית. אלמלא טרם היננו חרבה הנותן חינוך ל-50% מילדינו, היה עלינו לדאוג לחינוך החילוני והגבוה, כי מנין ניקח מורים רומטיים, מקידיים רמהנדסית. יו לנו קשה כ-4,500 מורים בלתי מוסמכים משרה שלה נהנו חינוך תיכרני רחי-אמשר היה לאחר מכן להמשיך בהקשרתה של אנשים אלה. חבר הכנסת סמילנסקי קידם הצרחה בישיבה הקודמת או שיחרורו של משרד החינוך והתרבות מהדטבה לטוב סטודנטים של נקרים, כי אנו לא אמרנו יורג ורל יצבור ריפול הילדיה עד גיל 18 אריתיה להירח פוררמיתיה של משרד החינוך והתרבות. אנו ריחננו תפסה את מי הודענו להם במירוש שאין הדבר נראה לנו, אף הכרזתי על כך בלתי רעדה לרון שכאן נשאר לוחם בלתי נבאל. ארל השפיתיה היה - גורלה. הינני יורל לומר לקאמי משרד חינוך ותרבות שאינו דואג להכשרה מקצועית לשנית רבות. המורן שיטנן כגון כפילריות.

הנודק הקובל נמצא בסטודנטים רחי-אמשר להוציא מילדינו ביון שקליר חל טרם חינוך חרבה הינת. ארל מן הגד החסר ייסצאו ארוב 15,000 ילדיה טעה קרית גב אחר, ילדיה אשר צרימיה לקבל הכשרה מקצועית. ארציה חחרות אשר הספיקו להשרה על כך - לתת לנודק הנכנס לבית-הספר החילוני בגיל 14. אמטוריות שרבות רחינן ארוך להכניסם לקטיגוריות שרבות אשר טה יהיה קשה המעבר מחינוך מקצועי לחינוך חילוני. את החינוך נמצא במדורית סגורית לבמרי קשה המעבר הן מבחינת המניח הלימודים והן מבחינת קטייה אדמיניסטרטיבית - המנהלית אינה מקבליה חלמילדיה אלה רגורמית לעימוביה רוביה. אנו לא נלחננו לכך עד הסוף מהסיבה הקייקרית: אנו חשבנו שאנו ניתן לחינוך המקצועי והחקלאי טכומית מעמית. על-כן חשבנו, כי יהיה זה יכת החינוך את הוא יורל לקבל משרה חלמי ליות את הכרצת הקבחה זו.

חברי הכנסת סמילנסקי הביק את הטנגדורר להקשרת החרובה למשרד החינוך והתרבות - אינן חלקי עמו בענין זה בהחלט. טאלח לימוד הביטורל היה טאלח חרובה מאד רחידינית בכייה-הספר, רבעיקר לבנות. אינן לימוד החכשיל יורל להביח ברמה את אינן הוא קטור במסעדה ומביחית את החכמל ממחבה טחר, אזי אינן לליטורל כל קורן. לימוד החכשיל חטוב בעינינו מבחינת כלכלת הארץ משרה שלקורליה החרמית ישנת הרגלית לא חרובית בקשה לכך. יש למרון את החכשיל לי יארר, לתקטייה רלחקלית. למעשה ממלימית כגון לאמורל כמר בחורף-לארץ. אים לדבר על כך שזה מבחינת כומכאסטי הרי ללימוד הביטורל יש קורן איביליזאטורלי - ללמד ילדיה לאמורל בצורותיה משרד הסקר לא כגון לנו דרית רגל במקבדות. אנו חרובית, כי חל חרבת היחרונות שיטובה בלימוד הביטורל, הרי יש לתת קורן כמורל במקבדות. אמטור אמנה להביח כגון ניטוק של חסרון כים. ארלח אינן זה ניטוק הקורמל במני הנקורות, כי אינן הרה גרדת לחסרון כים. ידענו דבר זה קוד בחורף-לארץ היכן שהיה מסודר כהלכה וקיבלנו את הקורבה שמתבחים לימודיה אינת יקרים ממחבתייה לא לימודית. ההכדל כגון הרה שהילדיה הקורדיה במחבה מקמאים כסף רב. הקורה שלהת המוררמית לכסף משנה בהרבה את המאזן. אנו מוסר דבריה אלה כשת אומרים - הגבורה ככלי הנחשבת למרמחה בשרה זה בחורף.

אשר לדברי חבר הכנסת סמילנסקי בקשר לבתי-הספר התיכונים שהמה דררטייה קורה ממטית יורר הרי אני מסמית עמו גב ביחס לכך. מה אריך להירה כליורננו להבא. הינני יודע את אמטור לעטרו את הדבר כה לקף גרר יורר רלחת קורה גרלה יורר לסטודנטים בחורמי החינוך הגבורה משרה שהקורה הניחנה לסטודנטים אינה קרמדי כפררפורציה לתוספת שניחנה לבתי-הספר הגבורתיים

אשר להקרתה של ירשבת-ראש הרועדה בקשר לסך של 250,000 ל"י הניתנים לסטודנטים בחורף-לארץ - השאלה כשטח זה אם אנו נורל להשתמש בסך זה לצרכי החינוך, כי הוא ניתן בתורה הלוראה בערבות הממשלה. משרה כך לא אריך להכניסו לתקציב. עמדתי של האוצר מתייטבת כגון עם גיטה זו. היה לנו קנין דרמה לזה ביחס לחינוך הקרבי. בשנה שקברה הוא עלה לנו סך של 600,000 ל"י לאחר שניכינו את דמי האורונה

25.3.1953

המשך הדיון בתקציב החינוך והתרבות.

א. ריגר:

בטיקור של אלפי לירות. אנו ראינו ללכת בדרך זו גם השנה. אולם האוצר אמר שההכנסות מגיעות לו. במקרה דידן של 250,000 ל"י יש לציין כי למעשה אין זה מלרעה רגיל, זהו מלרעה על הנאל משרת שהורבטה על-לדי האוצר להורי הסטודנטים שהם לא יצטרכו להחזיר את המלרעה כהוא של הסטודנטים לארץ אם הן יכנסו לטירה ממלתי. זה גם ניתן לפרש שאת הם ירצו להכנס לטירה ממלתי. כלומר, רק יגלו רצון ולא יימצא מקום עבורם - לא יאטרו להחזיר את המלרעה. מאחר שהמלרעה ניתנה כהנחה אלה יש להניח כי רק הרריה מעטים לא ידרשו הלוואה. מכל מקום הלוואה זו ניתנה בארזה גלויה ומפורשת והרבה לסטודנטים בארץ-לארץ שאין לחזור על כך בשנה הקדמית זן יש לחשוב על הזניה הבאה. מכל מקום מספר הלוואות בארץ-לארץ פחת. עד כה נחננו דיביזית ל-1975 סטודנטים והשנה ל-1017 מהם טימו בשנת 1952 215 סטודנטים והפסיקו להם את התקצבה. אמנם אין בקשר לכך חוק מאושר בקונטוליות בארץ-לארץ. רובם הגדול של הסטודנטים טורקים. כן נכון הדבר לגבי מתלמדיה שהוטסקה הקצבתם בשנת 1952 אשר מספרם הגיע ל-343 סטודנטים ורובם חזרו. איננו דנית למי מספרים סטטיסטיים, אלא למי רשימות שיטתן בקונטוליות בארץ-לארץ.

היר"ר ש. פרטיץ:

לדעתי, חוק חינוך חרבה בארץ מוכרחה להיות מבוטט מגיל 4 שנים ועד 13 שנים. הקנין זה הנני באמנה לקצמי והאשר דובר על חוק חינוך חרבה דרשתי להגשימו במשך 10 שנים. ידעתי כי מדינה עניה אשר אמאקיה באים מן הארץ אינה יכולה להרשות זאת לעצמה. בארצנו נהוגה לא היו יכולים לבנות חוק זה בפחות מ-10 שנים. כן המייטות המרה שלנו, המייטות הזיזמית היא היא אלמה בהרבה בנרף ובאזורה התרבותית הקיימת בארץ, כי לא כל מרבי בחי-ספר הם מרבי תורה. מן הדוארי היה שתבקרנו בגל בחי-ספר הארץ ולו רק בקיר הכיתה ותאמר את אפשר לקרוא למקומות אלה בחי-ספרה. לא די לשלוח מורה לפתיחה בית-ספר. לא די לעורר מלחמת אחים בקשר לזרמים ולשלם עבור כל גולגולת וחר-כך לברו ולדבר על נרף ואזורה. חתאנו קשה מאד והתוצאות ניכרות במל מקום. עתה כבת אחת רוצים לדפא את הספרה האלה. אולם למרות שיבטנו בקואליציה, הרי את אנו רוצים לסמור על הדבר החשוב והיקר - על היסוד המטורי. הרי יש מקום לצמצומים ענקיים גם בתקציב החינוך ויחד עם זאת לסמור על הגולת.

אולם מה אפשר לעשות אם אנני מוכרחה לדלות את המספרים מן הבט אל היד ראינוני יכולה לפנות למשרד כדי לקבל מספרים מדרייקים משרת טגם במשרד עצמו חסר העיקר - עד היות אין במשרד סטטיסטיקה שעליה אפשר לסמוך. המשרד מקבל רשימות של ילדים ועל יסוד רשימות אלה פותחים כיתות. המשרד איננו יכול לבדוק את הרשימות ולאחר-מכן מתגלות טקוריות כפי שנהגלו בשורה של מקומות.

פרופסור ריגר רוצה למצוא נקודות חלטה

בהצעת. למעשה מה ההבדל בין 34,000 ילדים או 30,000 ילדים, הן לגבי ארזן 1050 ביותר אין כל מחלוקת ואין כאן נקודה חלטה. עתה בא פרופסור ריגר ואומר כי דרוקא אגות חינוך זו שטרטל על דבה שאינו ניתן כשידור להורית. כל החינוך שהיא חייבת הוא החובה. הרי כאשר הכיא חבר המנסח שזר את חוק חינוך חרבה חייבת לכנסת הרשימי לקצמי לומר בקול רם כי החוק יהיה מוטל על המדינה לא בארצות התנאים כמו שהיא רצה. אלא כהנאים אחרים, ומספר הילדים הוא מחרה מזה שהיה הביאר. כי היו ללדיה שלא ביקרו בבית-הספר עקב תנאים טרציאליים. אך משרת אי-אפשרות ללמוד בבית ולא היו יכולים ללמוד בארמן סדיר. בליד כאן אפשר היה לשנות טיודי כראשית וליצור כיתות לילדים מיוחדים, לילדים מותרקים שאין להם תנאי חיים סדירים - אזי אפשר היה לכרר ולדבר על חינוך חרבה.

היו"ר ט. פרסיץ:

מרוכסר ויגור אמר, כי אגרה זו תכבד
בחוץ חינוך חובה, כלום ביטול זה לגבי גילאי 5 חינוך נגיפה בחוק. ודאי
יגידו, כי לזמן המעבר יש לעשות זאת, הרי יורשה לעשות זאת בפרוגרסייה
מסוימת באורח אגרה שחכמיה משהו. אני מטרבנקת שיטנה אשורה למאור
סכריי כסף אלה הדרושיה על-ידי ביטול הזוטיה על-ידי הרצאת המוניצות
על-ידי הסכונרו גדליה סאד בקנימת אלה. מדוע חינוכי פרטיה, כי סכומים
אלה ינחנר לגניה וכאופן כזה יטודרו הדבריים? אולם מדוע הקמידו סך
של 250,000 ל"י כהלורארה לסמורדנמיה היורשכיה ברוץ-לארץ נגד החלחוחיה
של הרוקדה לחינוך וחברות? מדוע אני לא דרשתי לשריין סכומיה אלה לחינוך?
הן אנו חיה בדור "אשר לא ידע את יוסף" ואין לו בחלקו הרטרזנטטחיכי
אורו חינוך ונמחי חרבות כפי שהינו רגיליה להם. כאשר רואה אני את קלות
הדעת ככל השטחיה טעה שדניה על דבריה מה חטובים. הנה מספרות המורים
והגננות כלולה חבר כסידור החדש בקיריות רחבר מה-1 באסויל תורר הרברעה.
הן כאשר דניה על כל העניניה האחרות מוצאיה שורה. עמה קנאו על הויקרון
של ביטול חינוך חובה לגבי גילאי 5. אולם אילו היו נוהגיה אורחה
להדריס את כל אורח הדבריה שאנו מדמיטיה מסני הצדדיה היגור ימוליה
לחטוד 200,000 דולר שהם בחטבון ריזלי 500,000 ל"י. מכל מקרה יש לשמור
על היין גא את החביה נשכרת.

הצעתו היא תאמץ שורה. הן יש לנר חנטיה
בעלי אמנויה ביטוב, אלה המוצאיה 13 - 12 ל"י לחודש לגן ילדיה פרטי
ואחר-כך לרקחיה גננת החולכת לחייל עת הילד; הרי רואה אני להכנות
מחממים אלה, ובקיקר בחקורט מעבר, עדי אשר חקבור אורה הועה, כי אילו
ללכו קודרת הייתי צוקקה, אולם עלינו לקבל החלטה
בנרטה זה: הרוקדה לחינוך וחברות דורשת מה סאד לבטל את רוץ הגזירה
על ביטול חינוך חובה לגילאי 5 ודררשת מן האמטלה לחזור בה מהחלטה.
כן דורשה הרוקדה לקיים וקרת מטנה מלרשפת לרוקדה לחינוך וחברות ולרוקדת
המכמיה יחד עם סאוד החינוך והחברות להביא הצעה מנהימה בנידון זה.

א. ברמן:

הצעתנו היא: הרוקדה לחינוך וחברות
מתנגדת בתוקף לביטול חוק חינוך חובה חינוכי
לגילאי 5 וכן כל הטלות עומס האגרות על האורחיה. מן מתנגדת הרוקדה לקיצוץ
התקציב על חטבון החינוך והחברות.

היו"ר ט. פרסיץ:

החלק הראשון של התקוד של חברי האגודה ברמן
דומה להצעתו. עלי להצמיק דין על חלקה
הסני של התקוד.

מ. ארמ:

ברור, כי החל מחבימיה לכחל את רוץ הגזירה,
אבל לא להטיל אגרות - לכך אני מתנגד.
אולם מחייב אני ארונה וקרת מטנה מטרחפת.

היו"ר ט. פרסיץ:

אם לא נמצא דרך אחרת אלא להטיל אגרות יהיה
צורך לעשות זאת. אם נמצא דרך בלי אגרות -
נעשה זאת בלעדן.

ה ח ל ח ה:

לקבל את הצעה יורשכת-ראש הרוקדה.
חלקה הסני של הצעתו של חבר הכנסת ברמן - לא נוקבלה.

א. ברמן:

ברצוני להציץ למרסם דבריה אלה.

היו"ר ט. פרסיץ:

אני אעשה זאת בדרך המקובלת - דרך המזכירות
ברצוני לחלל לפת חרפש נעים.